

██████████
██████████
████

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

HÅKONSHALLEN

ONSDAG 01. JUNI KL 19:30

Trondheimsolistene

---

m/Alban Gerhardt

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

25. MAI — 08. JUNI
2016

████

Guro Kleven Hagen
Vinner av klassisk
musikkstipend 2013

Foto: Ole Bergen Bratland

Umulig er et voksenord

Morgendagens Helter. Statoil er en stolt støttespiller for talentutvikling innen utdanning, vitenskap, idrett og kultur. Uansett hvilke utfordringer morgendagen vil bringe, tror vi at svarene allerede finnes der ute. Derfor støtter vi talentfull ungdom som viser at de er villige til å prøve litt hardere.

Statoil. Kraften i det mulige

Trondheimsolistene m/Alban Gerhardt

HÅKONSHALLEN

Onsdag 01. juni kl 19:30
Wednesday 01 June at 19:30

Varighet: 1 t 40 min inkludert pause
Duration: 1 h 40 min including interval

Trondheimsolistene *The Trondheim Soloists* Alban Gerhardt cello

EDVARD GRIEG (1843–1907)
Ballade, op. 24

JOSEPH HAYDN (1732–1809)
Cellokonsert nr. 1 i C-dur *Cello Concerto no. 1 in C major*, Hob.
VIIb/1

Pause *Interval*

IGOR STRAVINSKIJ (1882–1971)
Apollon Musagète

Introduksjon ved Annabel Guaita kl 18:55
Introduction in Norwegian by Annabel Guaita at 18:55

Sponset av *Sponsored by* Statoil

Dionysos og Apollon

Fra villskap og beruselse til klarhet og sinnsro.

Den tyske filosofen Friedrich Nietzsche tok i bruk to begreper fra den greske mytologien. Det apollinske og det dionysiske. Han beskrev dem som to psykologiske fenomener som står i et spenningsforhold. Mens Apollon i gresk mytologi er klarhetens gud, er Dionysos vinens og beruselsens gud. Et apollinsk menneske er disiplinert, avbalansert og rasjonell. Et dionysisk menneske er preget av spontanitet og kunstnerisk henrykkelse. For en komponist ligger kunsten i å kombinere disse kreftene, og gjennom orden og struktur også gi rom for spontanitet, intuisjon og lek.

Edwards Griegs Ballade for klaver, opus 24 ble komponert vinteren 1875 da begge foreldrene hans hadde gått bort samme høst. Det var også i denne perioden han hadde en ekteskapelig krise med sin kone Nina Grieg. Noen år tidligere hadde den ett år gamle datteren Alexandra dødd av hjernehinnebetennelse. Man kan knapt forestille seg hvilken tung tid dette var for komponisten. Grieg orket aldri å fremføre verket selv, og spilte det kun en gang hjemme hos sin venn Max Abraham og da skal han ha vært helt utslitt etterpå. Med dette verket skriver Grieg seg for alvor inn i den romantiske musikktradisjonen, samtidig som han tilfører den noe helt nytt. Frederic Chopin skrev sine fire ballader mellom 1831 og 1842. Johannes Brahms skrev også fire kortere ballader i samme poetiske, narrative stil, men også disse er kortere stykker. Ulik disse andre komponistene legger Grieg den norske folketonen *Den Nordlandske Bondestand* som grunnlag for sitt verk, og skriver så fjorten variasjoner over denne. Resultatet er et majestetisk variasjonsverk på over 20 minutter. Denne vakre folketonen som balladen bygger på representerer på en måte den apollinske klarheten. Deretter starter en lang oppbygning gjennom friske variasjoner, introverte sørgemarsjer, villskap og dionysiske følelsesutbrudd, for å så la sinnsroen og folketonen gjenoppstå til slutt. Kveldens versjon av Balladen er arrangert for strykere av ensembles kunstneriske leder, Øystein Gimse.

Joseph Haydns cellokonsert ble trolig skrevet i perioden 1761–1765 da han fortsatt var ansatt hos familien Esterházy

i Ungarn-Østerrike, og samtidig med at han skrev sine første symfonier. Konserten var ukjent i nesten to hundre år og ble i 1961 funnet i en notesamling på et slott i Böhmen. Komposisjonen ble betegnet som vår tids største Haydn-oppdagelse og er et av denne periodens beste verk. Dette er ikke en klassisk konsertform i den form som senere skulle bli videre utviklet av Mozart. I stedet er denne konserten forankret i en mer barokk konsertform, med et orkester-ritornell og monotematiske satser. Likevel er denne konserten en av de mest vellykkede, kanskje fordi den bryter grensene for den barokke konserten og beriker den med underliggende ideer som tillater en større variasjon av det musikalske materialet.

Igor Stravinskij hadde lenge ønsket å komponere en ballett inspirert av gresk mytologi. Derfor var det kjærkomment at det kom inn en bestilling fra amerikanske Library of Congress undertegnet Elizabeth Sprague Coolidge. De ønsket seg en ballett på en halv time, med seks dansere og strykeorkester. Stravinskij bestemte da seg for å gjøre Apollo, leder av musene, til den sentrale skikkelsen i verket. *Apollon Musagète* betyr Apollo, Musenes leder. Verket ble ferdig i 1928 og fikk sin urpremiere samme år og er blitt stående som et av de mest skjellsettende verk i det 20. århundre. Stravinskij ønsket å skape en *ballet blanc* («hvit ballett») uten noen uvedkommende effekter i form av instrumentale kontraster eller variasjon. Fred, klarhet og sinnsro er egenskaper Stravinskij streber etter å formidle. Det finnes således ikke noe konfliktelement verken i handlingen eller musikken. Innledningen til *Prologen* er typisk for tidlige franske ouverturer, mens brede diatoniske temaer gjennomsyrrer musikken helt til *Prologens* slutt. Den andre av Apollons variasjoner reflekterer Stravinskij's studier av Bachs suiter for solo cello, og etter en livlig coda vider et bredt anlagt tema seg ut «til et delta av mektig og opphøyd ro», slik Eric Walter White uttrykte det i 1966.

Tekst: Annabel Guaita

Teksten om Stravinskij bygger på materiale fra Marina A. Ledin og Victor Ledin, Encore Consultants LLC. Norsk oversettelse av Tor Tveite.

Dionysus and Apollo

From drunkenness and madness to clarity and serenity.

The German philosopher Friedrich Nietzsche adopted two concepts from Greek mythology: Apollonian and Dionysian. He described them as two psychological phenomena in a dichotomy. While Apollo is the god of clarity in Greek mythology, Dionysus is the god of wine and drunkenness. An Apollonian person is disciplined, balanced and rational. A Dionysian person is subject to spontaneity and artistic rapture. A composer's art consists of combining these forces – of making room for spontaneity, intuition and playfulness through structure and order.

Edvard Grieg's Ballade for Piano, opus 24, was composed in the winter of 1875, after both of Edvard's parents had died the same autumn. It was also at the time that his marriage with Nina was going through a critical period. Some years earlier their one-year-old daughter Alexandra had died of meningitis, and it is difficult to imagine how dramatically this affected the composer. Grieg was never in a state of mind to perform the work. He played it once only, at the home of his friend Max Abraham, and was totally exhausted afterwards. This work places Grieg firmly in the romantic music tradition, but it also contributes something quite new. Frederic Chopin composed his four ballads between 1831 and 1842. Johannes Brahms also wrote four ballads in the same poetic narrative style, but these too are shorter pieces. Unlike these composers Grieg bases his work on a Norwegian folk tune and supplements fourteen variations. The result is a majestic variation work lasting over twenty minutes. The haunting folk tune on which the work is based may be seen to represent Apollonian clarity. Its long series of variations include introverted funeral marches and Dionysian outbursts – barbarous and emotional – before regaining equanimity and reverting to the original tune. The version performed this evening was arranged for string orchestra by the artistic director of the ensemble, Øystein Gimse.

Joseph Haydn probably composed his Cello Concerto in the period 1761–65, concurrently with his first symphonies, while still in the employ of the Esterházy family in Austria-Hungary. The concerto was lost for almost two hundred years before turning up in a collection of sheet music in a palace in Bohemia. It was described as the greatest Haydn discovery of our age, and one of the best works of its time. His Cello Concerto is not in the classical concerto form later developed by Mozart. It resembles more a baroque concerto, with monothematic movements and orchestral ritornelli. It is nevertheless one of the most successful, possibly because it breaks the limitations of the baroque concerto and enriches it with underlying ideas that permit greater variation of the musical material.

Igor Stravinsky had wanted to compose a ballet inspired by Greek mythology for a long time when he received a commission from Elizabeth Sprague Coolidge at the American Library of Congress. They wanted a thirty-minute ballet with six dancers and a string orchestra. Stravinsky decided to give the central role in the work to Apollon Musagète – Apollo, the leader of the Muses. The work, completed in 1928 and premiered the same year, has remained one of the most groundbreaking works of the twentieth century. Stravinsky aimed to create a 'ballet blanc' – a white ballet, costumed in white and devoid of irrelevant orchestral effects. Peace, clarity and serenity are the qualities Stravinsky aims to express. There is actually no conflict element in the action or in the music. The introduction to the Prologue is typical of early French overtures, and broad diatonic themes permeate the music to the end of the Prologue. The second of Apollo's variations reflects Stravinsky's studies of Bach's Suites for Solo Cello, and after a lively coda, 'the stream of the music broadens out into a delta of great serenity and calm', as Eric Walter White wrote in 1966.

Text: Annabel Guaita

English version: Roger Martin

The section about Stravinsky is based upon material from Marina A Ledin and Victor Ledin, Encore Consultants LLC.

Trondheimsolistene ble etablert av professor Bjarne Fiskum i 1988, og var til å begynne med en arena for profesjonell konserterfaring for strykere ved Musikkonservatoriet i Trondheim. Dagens kunstneriske leder, Øyvind Gimse, har siden 2002 videreført utviklingen av Trondheimsolistenes musikalske fleksibilitet, fra barokk og romantisk repertoar til tango, jazz, folkemusikk, rock og forskjellige typer samtidsmusikk. Ensemblet holder konserter og turneer over store deler av Europa, Asia, USA og Sør-Amerika og samarbeider med solister som Truls Mørk, Daniel Hope, Marianne Thorsen, Tine Thing Helseth, Håvard Gimse og Andreas Brantelid. Trondheimsolistene har også siden 1999 samarbeidet med fiolinist Anne-Sophie Mutter om konserter, turneer og innspillinger. Trondheimsolistene har bestilt og urfremført en rekke verk av norske komponister – og har alltid med norsk musikk på sine turneer. Trondheimsolistenes diskografi inkluderer nå totalt over 25 plateinnspillinger hvorav flere er blitt nominert og har vunnet Spellemannspriser og Grammy-priser.

***The Trondheim Soloists** is an ensemble founded by Professor Bjarne Fiskum in 1988 to give the best music students in Trondheim an opportunity to play together and to gain concert experience. Under the direction of cellist and music teacher Øyvind Gimse, who has been artistic director since 2002, they have continued the development of their musical flexibility, ranging from baroque and romantic repertoire to tango, jazz, folk music, rock and a variety of contemporary music. The orchestra tours across Europe, Asia, USA and South America, and collaborates with soloists including Truls Mørk, Daniel Hope, Marianne Thorsen, Tine Thing Helseth, Håvard Gimse and Andreas Brantelid. The ensemble has since 1999 worked with the violinist Anne-Sophie Mutter on concerts, tours and recordings. The Trondheim Soloists have commissioned and premiered many works by Norwegian composers – and never travel abroad without Norwegian music on its programme. Its discography includes more than 25 recordings, several of which have been nominated for – and won – prizes such as Grammy Awards and Spellemannsprisen (the Norwegian Grammy Award).*

Øyvind Gimse studerte i Oslo, München, Salzburg og Wien. Etter studiene var han i perioden 1991–97 alternerende solocellist i Trondheim Symfoniorkester. I tillegg til å være

kunstnerisk leder av Trondheimsolistene er Gimse en etterspurt kammermusiker og strykerinstruktør. Han har spilt på landets største kammermusikkfestivaler med musikere som Leif Ove Andsnes, Nobuko Imai, Andrew Manze og sist ved åpningen av Olavsfestdagene med Bobby McFerrin. Som pedagog er Gimse aktiv som talentutvikler og strykerinstruktør nasjonalt og internasjonalt, i tillegg til sin stilling ved NTNU Institutt for musikk. Gimse er opptatt av å blande kunstneriske uttrykk, og har jobbet frem forestillinger med poesi, bildende kunst, dans og teater. Øyvind Gimse spiller på en Francesco Goffriller (1735) utlånt fra Sparebankstiftelsen DNB – Dextra Musica, et instrument som har tilhørt cellisten Jacqueline du Pré.

***Øyvind Gimse** trained in Oslo, Munich, Salzburg and Vienna. After his studies, he was in the period 1991–1997 alternating solo cellist in the Trondheim Symphony Orchestra. In addition to being the artistic director of the Trondheim Soloists, Gimse is a sought-after chamber musician and string instrument instructor. He has played at the country's largest chamber music festivals with such eminent musicians as Leif Ove Andsnes, Nobuko Imai, Andrew Manze and most recently Bobby McFerrin. As an educator Gimse is, in addition to his position at NTNU Department of Music, active as a talented developer and string instrument instructor nationally and internationally. He works with the mixing of artistic expressions, and has worked on productions with poetry, visual arts, dance and theatre. Øyvind Gimse plays a Francesco Goffriller (1735) on loan from The DNB Savings Bank Foundation – Dextra Musica, an instrument that has belonged to the cellist Jacqueline du Pré.*

Foto: Kaupo Kikkas

Alban Gerhardt ble født i Berlin, hvor hans far var fiolinist i Berlin-filharmonikerne. Han begynte å spille både piano og cello i åtteårsalderen. Lærerne hans var Marion Vetter og Götz Teutsch fra Berlin-filharmonikerne, og Gerhardt begynte etter hvert å arbeide hos Markus Nyikos. Han gjorde tidlig suksess i konkurranser, og den internasjonale karrieren skjøt fart etter debuten med Berlin-filharmonikerne og Semyon Bychkov i 1991. Siden da har Gerhardt samarbeidet med blant andre Royal Concertgebouw, London Philharmonic og NHK Symphony; med dirigentene Kurt Masur, Christoph

von Dohnányi, Christian Thielemann, Christoph Eschenbach og Myung-Whun Chung. Han er også aktiv som kammermusiker, der partnerne har vært blant andre Steven Osborne, Baiba Skride og Brett Dean. Gerhardt har samarbeidet med komponister, deriblant Thomas Larcher, Brett Dean, Jörg Widmann og Matthias Pintscher. I 2014 besøkte han Berlinerfilharmonikerne en tredje gang, og fremførte Unsuk Chins cellokonsert, som han også utfremførte under BBC Proms i 2009. Han har vunnet tre ECHO Klassik-priser, samt ICMA og MIDEM Classic-prisene. Gerhardts innspilling av Chins cellokonsert vant BBC Music Magazine Award og ble nominert til Gramophone-prisen i 2015.

Takk til Alban Gerhardt som stilte på kort varsel da Truls Mørk dessverre måtte melde forfall på grunn av sykdom.

Alban Gerhardt was born in Berlin, where his father was a violinist in the Berliner Philharmoniker. He took up both the piano and the cello at the age of eight and studied with Marion Vetter and Götz Teutsch of the Berlin Philharmonic, and eventually began working under Markus Nyikos. Following early competition success, Gerhardt's international career was launched by his debut with Berliner Philharmoniker and Semyon Bychkov in 1991. Notable orchestra collaborations since include Royal Concertgebouw, London Philharmonic and NHK Symphony; under conductors such as Kurt Masur, Christoph von Dohnányi, Christian Thielemann, Christoph Eschenbach and Myung-Whun Chung. He is also a keen chamber musician, with partners including Steven Osborne, Baiba Skride and Brett Dean. Gerhardt has collaborated with composers including Thomas Larcher, Brett Dean, Jörg Widmann, and Matthias Pintscher. In 2014, he made his third visit to Berliner Philharmoniker, performing Unsuk Chin's Cello Concerto – originally premiered by Gerhardt at the 2009 BBC Proms. Gerhardt has won three ECHO Klassik Awards as well as ICMA and MIDEM Classic awards, and his recording of Unsuk Chin's Cello Concerto won the BBC Music Magazine Award and was shortlisted for a Gramophone Award in 2015.

The Festival thanks Alban Gerhardt for joining us at short notice when Truls Mørk unfortunately had to cancel his appearance due to illness.

